
Distanskurs lär skådare inventera på rätt sätt

AV EVA STENVÅNG LINDQVIST (TEXT & FOTO)

Fem minuters intensiv spaning/lyssning efter fåglar på en av tioalet punkter i Stadsskogen. Alexander Regner, Kajsa Stenlund, Leif Sjögren och Marijana Baban i aktion.

En solig morgon i april invaderas Stadsskogen i Uppsala av grupper som är ute och tränar punkttaxering. Bofinkar, nötväckor, rödhakar, en och annan vårrusig rödvingetrast... allt noteras: arter och antal individer på en rad förutbestämda punkter. Vad är det som pågår? Jo, det är deltagarna i kursen Inventeringsmetodik för ornitologer som är ute och tränar, bland dem en och annan StOF-are.

SEDAN NÅGRA ÅR tillbaka kan intresserade skådare från hela landet läsa denna distanskurs, på 5 poäng, vid Uppsala universitet. Merparten av studierna bedrivs via webben, men en kurshelg (tidigare två) ingår.

Det fiffiga med kursen är att vem som helst kan delta. Man behöver inga högskolepoäng i biologi för att bli antagen. Men så anordnas den också i samarbete med Sveriges Ornitologiska Förening, SOF, i syfte att kompetensutveckla de många duktiga amatörornitologer som den vetenskapliga fågelforskningen står och faller med. Utan deras medverkan skulle viktiga inventeringsprojekt som t.ex. atlasinventeringarna och Svensk Fågeltaxering aldrig kunna genomföras. De utbildade biologer som samti-

Efter punktrutten gås resultatet igenom och analyseras.

digt är kunniga när det gäller att artbestämma fåglar i fält är alldeles för få.

Studier via webben

En stor del av kursen bedrivs alltså på distans. Via den webbaserade läroplattformen Ping-Pong kan man höra föreläsningar, printa ut dokument som ska läsas, genomföra övningar och mejla in resultaten. Det finns också ett diskussionsforum där de olika moment som ingår i kursen kan avhandlas.

Robert Ekblom är kursledare. Det är också han som skrivit häftet *Ny vår för fågelinventeringar – en översikt av de vanligaste metoderna för att inventera fåglar*, som är den grundläggande lilla "bibel" som vägleder fågelinventeraren. Att läsa igenom den är för övrigt den första uppgift som ska utföras.

Sedan följer webbföreläsningar om olika inventeringsmetoder och därefter får man själv testa att bl.a. punkt- och linjetaxera samt bedöma avståndet till observerade arter.

För många deltagare är statistikdelen det svåraste momentet i kursen, framför allt att lära sig ta fram olika slags värden och tolka dessa. För den som inte är van vid Excel väntar en

rejäl utmaning, men med viss hjälp går det att lära sig även detta.

Träff i Uppsala

Kursens roligaste moment är förstås dagarna i Uppsala, när alla deltagare får träffas, möta kursledaren "live" och lyssna till intressanta föreläsningar.

Åke Berg, från Centrum för biologisk mångfald vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, i Uppsala föreläser om inventeringar och bjuder på många tips som man kan ha nytta av när man inventerar i olika miljöer.

Åke Lindström från Lunds universitet är ansvarig för Svensk Fågeltaxering och berättar om de olika delar som ingår: sommarpunktrutter, vinterpunktrutter och standardrutter. Att sådana genomförs regelbundet, och på exakt samma sätt, är viktigt för att man ska kunna följa förändringar i fågelfaunan över tid.

Grupparbetet, som alltså inleds med en inventering i Stadsskogen, ger sedan en möjlighet att lära känna några av studiekamraterna lite mer och ta del av deras erfarenheter.

För de deltagare som stannar i Uppsala över natten, och inte har andra aktiviteter inbokade

Monika Svensson gick kursen 2010 och rekommenderar den varmt även till "nya" skådare.

på lördagskvällen, blir det en gemensam eftersits med mat och öl på något trevligt ställe i stan.

Passar en "gammal räv"...

I årets kurs deltog bl.a. StOF-aren Lars Sjöström, Tyresö. När det gäller inventeringar är Lars en riktig gammal räv, om uttrycket tillåts. Han inledde sin bana som inventerare redan 1971, med revirkarteringar inom Svenska Häckfågeltaxeringen. Han har fortsatt inventera och ansvarar nu bl.a. för en atlasruta i Tyresta nationalpark.

Trots sin långa erfarenhet valde Lars att gå kursen, och han är nöjd:

– Det är en bra kurs, framför allt har helträffen i Uppsala varit givande. Man behöver få en input ibland, och diskussionerna har varit bra. Jag har fått nya infallsvinklar.

... men också en "färsk" skådare

Förra året deltog Monika Svensson, StOF:are också hon men med betydligt kortare skådar-tid bakom sig och utan tidigare erfarenheter av inventering.

– Lite var det väl som att slänga sig på djupt vatten med huvudet före. Men kursen gav mycket, och det var intressant att testa den egna förmågan. Statistiken krävde lite mer ansträngning än jag hade räknat med, men det löste sig ändå till slut.

– Jag var väldigt nyfiken på att få lära mig hur man tar reda på antalet fåglar i en skog. Sedan är det klart att jag funderade... jag kan ju inte alla fågelläten. Men kan man inte det, går det ju att koncentrera sig på de arter man kan. För egen del vet jag ju på ett ungefär vad som finns i mina hemmamarker runt sommarstället i Båstad, och det var också där jag genomförde de egna inventeringarna. Det ska jag fortsätta med, för att kunna se hur det ändrar sig från år till år.

Egen inventering avslutar

Efter kurshelgen väntar utmaningen att genomföra ett eget inventeringsprojekt. Här är ramarna vida. Man kan t.ex. välja att revirtaxera ett område där man ofta skådar, eller göra punkt- eller linjetaxeringar där. Eller något helt annat. Den för FiSt:s läsare välbekante Tomas Viktor ("Mr Atlas" i vårt rapportområde), som gick en tidigare kurs, valde att studera skator i en Stockholmsförort. Frågeställningen gällde om revirtätheten skiljer sig beroende på vilken höjd bebyggelsen har.

Inventeringen ska sedan resultera i en vetenskaplig rapport, utformad enligt gängse modell.

Lars och Monika – och artikelförfattaren, för övrigt – rekommenderar verkligen skådarkolle-gorna i StOF att gå kursen. Vi som bor i Stockholmsområdet har dessutom nära till Uppsala, och det är därför fullt möjligt att resa fram och tillbaka bägge dagarna om man inte vill kosta på sig en hotellnatt eller kan ordna med logi hos vänner.

För mer information, gå in på www.ibg.uu.se och sök bland distanskurserna. Kursen anordnas en gång per år, så vill du gå nästa års kurs, skicka in ansökan innan 15 oktober!